

Leigázni lehetetlen

Folyton eszembe jut valamiről, pedig nincs kerek évforduló. Például a hírekben a kilakoltatásokról – fűnek-fának tartozott, üldöztek a hitelezői, a végén már vagyontalansági esküt tett, így nem lehetett be-, illetve végrehajtani a ki nem fizetett számlákat. Vagy a napsütésben andalgó párokról – nem született nála elvakultabb nőimádó; igaz, még a szerelme tetőfokán is csupán hetekre-hónapokra ragadta magával egy-egy asszony.

„Az asszonyféle, ha mindenáron megszerelmesedni akar: a borsóföldeken felállított madárijesztőbe is belehabarodik.”
(Jockey Club, 1925)

Az író Krúdy Gyula mindent tudott a borról, a nőkről és a szerelemről. Eme „tudását” pedig nem könyvekből szedte össze, hanem kiskocsmákban, terített asztal mellett hosszasan üldögélve meg kétes hírű szalonokban éjszakázva. Egyetemre sosem járt – már csak azért sem, mert két nyírségi korhely társával eldorbézolta az apjától kapott tandíjat –, még a könyvtárak tájékát is elkerülte.

Ne széptsük: Krúdy alkalmatlan volt mindenféle együttélésre. De erre a felismerésre már csak akkor ébredt rá, miután jogilag még

nem nagykorúként elvette a nála tíz évvel idősebb tanítónőt, *Spiegler Arabellát*, aki Satanella néven novellákat írogatott. Jöttek sorban a gyerekek, négyből három életben maradt. A fiatal írónak illetet volna szakítania korábbi dorbézoló életmódjával, állást vállalt, hogy elartsa szaporodó családját – ehelyett egy sajátos kétféle életmódra, mondhatni távházasságra rendezkedett be. Igazi otthonát a szerkesztőségek, éjszakai bohémnyak és a kávéházi márványsztalok jelentették. Szállodákban lakott, és csak alkalmi látogatásokat tett a családjánál. Az életében hosszabb-rövidebb ideig szerepet játszó intézményekben kapott szolgáltatásokért jobbára azzal fizetett, hogy bevonultatta az irodalomba többek között a „kakasos ház” asszonyát, a „sajtó öreganyját” vagy Pest rózsáját. Ime, egy árulkodó mondat a Krúdyhoz címzett levelekből: „Neked köszönhetem, hogy nyomorék vagyok, mióta leugrottam miattad az emeletről...”

„A női test és lélek tele van ellenállhatatlanul gyenge helyekkel, amely helyeket nem mindig a legokosabb emberek ismerik... A nők legtöbbször maguk vallják be, hol van gyenge bástyájuk.”
(Nagy kópé, 1921)

A különélő férj egyetlen mentséget hozott fel újra és újra: a magány a mindenkori írói életforma egyik nélkülözhetetlen feltétele. „Gúnyoljon ki! Nekem naponta szükségem van 2-3 óras magányra, amikor gondolkodom. Ezért élek még, ezért vagyok, ezért nem haltam meg, mert mindennap egyedül voltam darab ideig” – írta Bellának mentegetőzőképpen. Akinek ugyebár a fennmaradó húsz-egynéhány órával nem tudott elszámolni...

„Az igazi, borzalmas, fagyasztó egyedüllét nem az agglegények átka, hanem a házasembereké, akik esténként asszonyukkal bezárkóznak a hálószobába!”

(Nagy kópé, 1921)

Az asszony sokáig felmentette magában az ő(?) szenvedélyes és indulatos Gyuláját: olyan természetű, akit leigázni, megtörni, korlátok közé szorítani senkinek sem lehetséges. Ha a hűtlenségről nem is vett mindig tudomást, a mindennapos pénztelenség annál jobban tudott fájni.

Úgy tudta, férje évenként 25-30 ezer koronát keres az írásaival, de nekik ebből 4-5 ezret adott. „Én Apuskával soha másról az életemben nem beszélhettem, mint a legsürgetőbb pénzsükségletéről” – írta egyik levelében Mária nevű lánya.

Az óbudai ház olyan romos, mint lakójának élete

De szófordulatokban Krúdy erősebb volt! „Drága asszony, én tudom, hogy jó, derék, önfeláldozó és hűséges kis teremtés vagy: ne haragudj, hogy néha pénztelenül ideges vagyok. Nem reád haragszom én olykor, hanem a világra, amely nem enged kényelmesen megélni. Ez a pénz elég lesz holnapra. Kérlek, menj haza, nagyon rossz idő van. Meg találsz húlni” – így ír kávéházi fecnire üzenetet egy „aggódó” férj...

„A nők többnyire költővé teszik az embert, vagy koldussá.”

(Mákvirágok kertje, 1913)

Egy percre sem szabad bedőlni a mézes szavaknak, ugyanis amikor 15 év különélés után az író benyújtotta válókeresetét, nem fukarkodott a jelzőkkel, hogy mielőbbi szabadulása reményében befeketitse nejét. Nem kevesebbet állított, mint hogy Bella gyűlölte benne a tehetségesebb írókat és a naivságát(!), valamint, hogy bármennyire is igyekezett felesége kedvében járni, az a közeledéseit brutálisan elutasította. Így hát kényszerűségből mind kevesebb időt töltött a házban, hogy ne legyen az asszony útjában. Ezenkívül nem bírta már elviselni a nő férfiakkal való kacérkodását és az ő becsmérlését.

„A legrosszabb lóban is van egy verseny – mondják gyönyörű magyarsággal a sportemberek.”

(Gyurkovay hazaballag, 1908)

A választ kimondták – Krúdy elvehette férjes asszony szeretőjének hamvas leányát. *Váradyné* azt még elnézte valahogy, hogy az író, aki vele folytatott titkos viszonyt és a férje Royal Szállójában lakik, más hölgyeknek is csapja a szelet. De azt már az ő szabados szelleme sem vette jó néven, hogy a síófoki családi nyaralójukba meghívott férfi a vakációra hazaérkezett 16 éves *Zsuzsikájára* vessen szemet! Új házasság ide, születendő gyermek oda – Krúdy nem tud változtatni bevált életformáján, felkereste a „barátságos házakat” és a bűvőhelyül szolgáló kocsmákat. Egy boldog házasember biztosan nem ad tanúsítványt arról, hogy „Krausz Poldi Mély pincéhez címzett vendéglőjében életem szép napjait és éjszakáit töltöttem”.

„Sokat kell lógni az akasztófán, amíg az ember belenyugszik az élet zűrzavaraiba.”

(Pesti nórabló, 1919)

Élete végén megbűnhődött az asszonyok ellen elkövetett vétkeiért. Sokat betegeskedett, többször kórházba került, szanatóriumban kúrálták. A margitszigeti fák közt megbújó szállodából egy óbudai kis lakásba költözött, ahol 1933 májusában kikapcsolták az áramot.

Élete utolsó napján hazament. Hozatott a kislányával egy üveg bort a közeli Kéhli vendéglőből, „irodalmi üzemanyagként”. De a motor az éjszaka, álmában megállt.

A felesége épp nem aludt otthon...

(szíjjártó)